

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

Політологія

першого рівня вищої освіти
за спеціальністю 052 Політологія
галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Полтава 2019

УДК: 32-027.21 : 378.2 (083.97)

Програма атестаційного екзамену. Освітньо-професійна програма Політологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Внесено кафедрою гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавської державної аграрної академії 2 вересня 2019 р. протокол № 2.

Розробники:

1. Приходько Сергій Миколайович, к. політ.н., доцент,
2. Макарець Світлана Володимирівна, к.іст.н., доцент,
3. Ільченко Алла Михайлівна, к.пед.н., доцент.

Схвалено науково-методичною радою спеціальності «Політологія» Полтавської державної аграрної академії 3 вересня 2019 р., протокол № 1.

Зміст

ВСТУП	4
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ВХОДЯТЬ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ	5
1. ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ	5
2. ПОРІВНЯЛЬНА ПОЛІТОЛОГІЯ	9
3. ТЕОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ	12
4. ПРАКТИЧНА ПОЛІТОЛОГІЯ	15
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ	18

ВСТУП

Атестація здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Політологія першого рівня вищої освіти зі спеціальності 052 Політологія галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки здійснюється відповідно до Закону України «Про вищу освіту», освітньо-професійної програми Політологія першого рівня вищої освіти зі спеціальності 052 Політологія галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, навчального плану та робочого навчального плану.

Технічне забезпечення атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Політологія першого рівня вищої освіти зі спеціальності 052 Політологія галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки здійснюється згідно з положенням про атестацію здобувачів вищої освіти у Полтавській державній аграрній академії та програмою атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Політологія першого рівня вищої освіти зі спеціальності 052 Політологія галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

У відповідності до програми атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Політологія першого рівня вищої освіти зі спеціальності 052 Політологія галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки формою атестації здобувачів вищої освіти є атестаційний екзамен.

Мета проведення атестаційного екзамену – перевірити на завершальному етапі навчання здобувачів вищої освіти рівень досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей, що визначені освітньо-професійною програмою Політологія першого рівня вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

До проходження атестації допускаються здобувачі вищої освіти, які в повному обсязі виконали навчальний план першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Для проведення атестації здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою Політологія першого рівня вищої освіти зі спеціальності 052 Політологія галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки створюється екзаменаційна комісія. Головою екзаменаційної комісії призначається фахівець, або провідний науковець в галузі політології.

Атестація здобувачів вищої освіти проводиться на відкритих засіданнях екзаменаційної комісії у формі усного атестаційного екзамену, який має комплексний характер, засобами перевірки рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей є завдання (теоретичного та практичного характеру) з навчальних дисциплін: «Загальна теорія політики», «Порівняльна політологія», «Теорія політичних процесів», «Практична політологія».

За результатами успішного складання атестаційного екзамену екзаменаційна комісія ухвалює рішення про присвоєння кваліфікації бакалавр політології і про видачу випускнику диплома державного зразка.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЯКІ ВХОДЯТЬ ДО АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Загальна теорія політики.

Тема 1. Загальна теорія політики як наука та навчальна дисципліна

Роль теорії в політиці та політології. Поняття політичної теорії. Історико-політичний і концептуальний підходи до викладу і вивчення політичних теорій. Пояснючі, евристичні, аналітичні і критичні політичні теорії. Визначення характеру і предмета загальної теорії політики. Структура та парадигми загальної теорії політики. Актуальні тенденції аналізу загальної теорії політики. Основні функції загальної теорії політики та її значення у сучасному політичному житті.

Тема 2. Політика як соціальне явище

Політика як окрема сфера суспільної діяльності та об'єкт наукових досліджень. Сутність і роль політики у житті суспільства, зростання ролі політики та політичних відносин у сучасних умовах. Різновиди, структура, рівні та функції політики. Об'єкти й суб'єкти політичних відносин. Політика як мистецтво.

Тема 3. Історія світової політичної думки

Історія соціально-політичних вчень як одна з найважливіших складових духовного стану людства. Перші спроби пояснення суспільно-політичних порядків у період розкладу обшинного устрою та виникнення класового суспільства. Патріархально-патерналістська концепція держави у Стародавньому Китаї. Вибір форми політичного ладу в Греції. Політичні ідеї Сократа, Платона й Аристотеля. Політична думка Середньовіччя та Відродження. Християнська доктрина держави. Політична думка епохи Відродження. Політичні вчення в епоху становлення буржуазних відносин: про суспільство, державу, право, про сутність та цілі політичної діяльності, мистецтво управління, про правову державу і громадянське суспільство. Політичні теорії ХХ століття. Політичні ідеї мислителів Київської Русі. Становлення й розвиток української національної політичної думки.

Тема 4. Методологічні основи теорії політики

Розвиток методологічного інструментарію теорії політики. Характеристика основних понять та категорій політичної науки. Функції теорії політики. Проблема класифікації методів вивчення політики. Типи і рівні методів вивчення політики.

Тема 5. Політична діяльність і влада

Політична діяльність як специфічна діяльність людей. Зміст та рівень політичної діяльності. Основні види політичної діяльності. Політична активність населення як важливий чинник розвитку демократичного суспільства. Формування механізму прямого й зворотного зв'язку між владними структурами суспільства і населенням. Влада як явище суспільного життя. Різноманітність визначень влади, основні підходи до тлумачення цього поняття. Об'єкти й суб'єкти влади. Види влади. Поняття «сильної влади» у

суспільстві. Основні рівні влади, їх взаємозв'язок і взаємодія.

Тема 6. Політична система суспільства

Поняття й суть політичної системи. Функції політичної системи. Основні тенденції розвитку політичних систем. Структура політичної системи: держава, партії, громадські організації та рухи. Політичні відносини, політична ідеологія, політичні й правові норми. Типи політичних систем.

Тема 7. Держава в політичній системі суспільства

Держава як основний елемент політичної системи. Генезис держави, її сутність. Суспільна зумовленість та ефективність функціонування державної влади, функції держави. Форми державного правління: монархія і республіка, парламентська монархія, президентська і парламентська республіки. Президентсько-парламентська республіка. Форми державного устрою: унітарна, федеративна, конфедеративна.

Тема 8. Політичні режими

Політичні режими як характеристики функціонування політичної системи. Сутність політичного режиму та його типи. Характерні ознаки політичних режимів: тоталітарного, авторитарного, демократичного. Політичний режим сучасної України.

Тема 9. Політичні партії, партійні системи та громадські об'єднання

Поняття політичної партії. Генезис і типологія політичних партій, їх функції в політичних системах сучасного суспільства. Одно- і багатопартійні політичні системи, особливості їх існування. Сучасна класифікація політичних партій. Місце і роль громадських організацій, рухів у політичній системі, їх типи і функції. Зумовленість появи альтернативних рухів і їх роль у політичній боротьбі. Місце й роль кооперативних організацій, творчих спілок, науково-технічних, культурно-освітніх та інших добровільних організацій у політичній системі суспільства. Специфіка масових демократичних рухів (економічні, антивоєнні, на захист прав людини тощо), їх роль у політичному житті суспільства.

Тема 10. Вибори й виборчі системи

Поняття виборів, їх види. Абсентеїзм і його причини. Виборча система: поняття, основні типи, моделі. Виборча система України.

Тема 11. Особистість і політика

Зростаюче значення людини та її участі у політичному житті сьогодення. Людина як суб'єкт політики: статус, політична роль, престиж та авторитет. Основні типи особи стосовно політики. Людина як об'єкт політики. Поняття політичної соціалізації особи. Основні фактори процесу політичної соціалізації. Політико-економічне відчуження особи або її політична активність як наслідок політичної соціалізації особистості. Свобода й права, обов'язки й відповідальність громадянина, політична участь у тоталітарному і демократичному суспільствах. Формування громадянина в умовах становлення української державності: актуальні проблеми і перспективи.

Тема 12. Політичні еліти та лідерство

Генеза ідей політичного елітизму. Типологія політичних еліт. Системи формування і зміни політичних еліт. Політична еліта сучасної України. Поняття

й сутність політичного лідерства. Політичний лідер, сфери його діяльності: теоретична, аналітична, ідеологічна, організаторська, виконавча, стратегічна, тактична. Вимоги до політичного лідера: професійна придатність, компетентність, популярність, демократизм, відповідальність, висока політична культура і моральність. Типологія політичного лідерства та її критерії: суспільно-історичні умови, вид регулювання суспільних відносин; об'єкт лідерства, форма лідерства, стиль лідерства. Функціональні особливості політичного лідера: здійснення функції оцінки, вироблення лінії поведінки, виконання мобілізуючих функцій, здійснення прогнозуючих функцій. Соціальна роль політичного лідерства, його формального й неформального авторитету, масштабів та рівня впливу, вміння прогнозувати і контролювати події. Політичні лідери України. Критерії оцінки популярності та ефективності діяльності політичного лідера в Україні.

Тема 13. Політична ідеологія. Основні ідейно-політичні течії

Поняття ідеології, її цінності. Сутність політичних течій, критерії їх типології та функції у сучасному світовому політичному процесі. Соціальна база основних політичних течій. Лібералізм. Історичні витоки лібералізму, характерні риси його політики. Неолібералізм і його роль у сучасному суспільстві. Консерватизм. Генезис і основні риси консерватизму як політичної течії. Неоконсерватизм, його місце у сучасному політичному житті. Соціалізм. Еволюція соціалістичної ідеї та соціалістичного руху. Теорія «наукового соціалізму» й суспільна практика. Сучасні концепції соціалізму й суспільно-політична практика. Сучасний соціал-демократизм, його роль у політичному житті. Екстремізм. Особливості політики екстремізму. Правий і лівий екстремізм. Тероризм – крайня форма політики екстремізму. Анархізм і нацизм як різновид правого екстремізму. Сталінізм і маоїзм як прояви екстремізму. Негативна роль у політиці сучасного екстремізму.

Тема 14. Економічна і соціальна політика

Поняття економічної політики держави. Співвідношення і взаємовплив економіки і політики у суспільному житті. Функції економічної політики, її цілі. Соціальна й політична спрямованість економічної політики. Економічна могутність та економічна безпека як найважливіші чинники політичної незалежності України. Механізм політичного регулювання економічних відносин у сучасних умовах. Радикальна економічна реформа, її місце в економічній політиці. Багатоукладність економіки, ринкове господарство, подолання енергетичної кризи, ефективне управління – основні важелі піднесення економічної могутності України. Необхідність створення ефективного механізму захисту трудящих в умовах переходу до ринкових відносин в Україні. Сутність і перспективи розвитку економічної самостійності регіонів. Економічні зв'язки України з країнами близького та далекого зарубіжжя. Необхідність ефективної інтегрованості економіки України у систему міжнародних економічних відносин. Сутність і специфіка соціальних відносин. Соціальна структура суспільства й політика. Об'єкти і суб'єкти соціальних відносин та їх роль у політиці. Основні напрями соціальної політики. Суть соціальної політики – задоволення потреб людини, поліпшення

її добробуту. Соціальні інтереси класів, соціальних груп, їх урахування при здійсненні політики. Політика стосовно пенсіонерів, ветеранів війни й праці, жінок. Молодіжна політика. Соціальна політика і студентство. Проблеми соціальної рівності та соціальної справедливості у суспільстві.

Тема 15. Міжнародна та воєнна політика

Формування і розвиток політичної думки з проблем міжнародних відносин. Поняття міжнародних відносин. Міжнародна політика: суть, цілі, функції. Україна на міжнародній арені. Геополітика. Воєнна політика. Воєнна політика України та інших держав.

Тема 16. Політика та етнонаціональні відносини

Поняття, сутність та особливості національних відносин. Місце й роль національних відносин у політичному житті суспільства. Співвідношення та взаємозв'язок етнічного, національного і соціального у суспільстві. Нація як об'єкт і суб'єкт політичних відносин. Нація і держава. Національна держава. Україна – багатонаціональна держава. Механізм і шляхи гармонізації національних відносин у сучасній Україні. Самовизначення української нації – умова створення національної державності. Національна політика як цілеспрямована діяльність держави, політичних партій, громадських організацій і рухів щодо регулювання й розвитку національних відносин. Націоналізм та національний патріотизм як явища соціально-політичного життя. Їх основні форми прояву. Сутність і зміст українського націоналізму, його місце і роль у національній політиці України. Основні принципи цивілізованої національної політики: компетентність, аналітичність, урахування міжнародного досвіду, планування, прогнозування тощо. Національна політика сучасної України: зміст і спрямованість, проблеми й суперечності, шляхи їх вирішення. Ефективна національна політика – політика подолання національної нерівності, забезпечення всебічного розвитку народів, зміцнення дружби та співробітництва.

Тема 17. Світовий політичний процес

Сучасний світ та його основні тенденції розвитку. Світова політика як система міжнародних відносин, процес їх регулювання. Баланс і гармонізація міжнародних інтересів – головне завдання суб'єктів світової політики. Поглиблення взаємозв'язку, цілісності та єдності сучасного світу. Зміна характеру суперечностей та змісту всесвітнього прогресу – вирішальні фактори, що визначають формування сучасної політики держав, політичних сил і рухів. Поняття глобальних проблем людства. Роль світової політики в усуненні загрози ядерної війни. Економічні проблеми людства та політичні шляхи їх вирішення. Поняття міжнародної та національної безпеки. Головні напрями створення ефективної системи міжнародної безпеки у сучасних умовах. Сучасне політичне мислення як фактор забезпечення балансу інтересів на міжнародній арені. Пріоритет загальнолюдських цінностей та інтересів над класовими. Забезпечення безпеки політичними засобами. Перехід до діалогу та балансу політичних інтересів. Посилення впливу сучасного політичного мислення на долю народів світу.

Тема 18. Політична культура

Поняття політичної культури. Місце й роль політичної культури у загальній системі культури, у політичному житті суспільства. Структура політичної культури. Єдність і специфіка структурних елементів політичної культури: політичної свідомості й політичної поведінки. Основні функції політичної культури. Рівні політичної культури: індивідуальний і масовий. Політична поведінка особи, груп, мас. Історичні типи політичної культури. Політична культура суспільства та наявність політичних субкультур – культур окремих суспільних верств. Особливості й суперечності української національної політичної культури. Політична культура посттоталітарної України. Політична культура і морально-правові засади суспільного життя у сучасній Україні. Політична культура і політичний плюралізм. Політична культура і символіка української держави: Герб, Прапор, Гімн, Конституція, політичні свята, політичні ритуали.

Тема 19. Конфлікти і кризи у суспільно-політичному житті

Основні положення сучасної теорії конфлікту. Сутність політичного конфлікту. Типологія політичних конфліктів. Стилі поведінки у конфліктній ситуації. Шляхи і способи розв'язання політичних конфліктів.

Тема 20. Політична комунікація

Засоби масової інформації: поняття, риси. Функції засобів масової інформації. Політичне маніпулювання. Функціонування українських засобів масової інформації. Пропаганда.

Рекомендована література:

1. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики : [навчальний посібник]. К., 2017. 266 с.
2. Іванов М.С. Загальна теорія політики : [навчально-методичні матеріали]. Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2003. 140 с.
3. Теория политики : [учеб. пособие] / под ред. Б.А. Исаева. СПб. : Питер, 2008. 464 с.
4. Ярош Б.О., Ярош О.Б. Загальна теорія політики : [навч. посібник для студ. спец. «Політологія» вищ. навч. закладів]. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2005. 240 с.

2. Порівняльна політологія.

Тема 1. Порівняльна політологія як наука і навчальна дисципліна

Предмет дослідження та завдання порівняльної політології. Межі предмета порівняльної політології. Структура порівняльної політології. Базові поняття політичного аналізу. Характер порівняльної політології. Мета порівняльного дослідження. Критерії порівняльного дослідження.

Тема 2. Історія порівняльної політології

Основні етапи становлення порівняльної політології як науки. «Традиційна» порівняльна політологія. «Нова» порівняльна політологія. Плюралістична порівняльна політологія. Неінституціональний етап порівняльної політології.

Тема 3. Порівняльний метод в політичній науці

Метод і теорія в порівняльній політології. Порівняння як метод аналізу. Організація порівняльного дослідження. Види порівняльних досліджень. Методичні проблеми порівняння в політичній науці.

Тема 4. Неоінституціоналізм, теорія раціонального вибору та політика

Неоінституціоналізм як політична категорія. Види неоінституціоналізму. Теорія раціонального вибору. Основні передумови: методологічний індивідуалізм; раціональність індивідів; оптимальність вибору; обмін діяльністю; теорія раціонального вибору; теорема «неможливості» Ерроу; принцип «месіанського виборця»; «формування коаліції».

Тема 5. Політичні мережі та порівняльна політологія

Сутність поняття політичної мережі. Види політичних мереж. Ефективність політичних мереж. Еволюція концепції політичних мереж: від структурного підходу до когнітивного. Порівняльне вивчення політичних мереж.

Тема 6. Конструктивізм і порівняльна політологія

Особливості кризи в порівняльній політології. Конструктивізм як методологічний підхід. Конструктивізм в порівняльній політології.

Тема 7. Подійне політичне знання і його значення для порівняльної політології

Проблема подійності політики. Концепція «політичної події». Подійні політичні знання в порівняльній політології.

Тема 8. Основні теорії та моделі демократії

Емпіричний підхід до демократії. Філософія демократії. Основні теорії демократії: пролетарська (соціалістична) теорія демократії, теорія «плюралістичної демократії», теорія елітарної демократії, теорія партисипаторної демократії, теорія поліархії. Моделі демократії: модель конкурентної елітиської демократії, політико-модернізаційна модель демократії, поліархічної демократії, економічна модель демократії, демократична модель «прав людини», інституціональна модель «інтегративної демократії», їх характеристика.

Тема 9. Умови демократії

Концепція умов демократизації Ліпсета. Пояснювальні моделі виникнення демократії. Економічні умови демократії. Історичні умови демократії.

Тема 10. Типологія політичних систем і режимів в порівняльній політології

Поняття «політична система». Типологічний аналіз політичних систем. Види типологічних систем. Лінійні типології політичних систем. Координатні типології політичних систем. Типології перехідних політичних систем. Поняття «політичний режим». Проблема класифікації політичних режимів. Типи політичних режимів, їх характеристика. Порівняння політичних режимів.

Тема 11. Вивчення державних інститутів в порівняльній політології

Поняття «державний устрій», «державне правління» в порівняльній політології. Інституціональні дизайни державного правління.

Тема 12. Органи державної влади

Поняття «політична влада» в порівняльній політології. Розподіл влади в державі. Функції та повноваження законодавчої, виконавчої та судової влади. Конституція як основа інституційної структури держави.

Тема 13. Парламентаризм та президентство у порівняльному аналізі

Парламентські системи. Президентські системи. Особливості парламентаризму в історії світу. Становлення парламентаризму в історії країн Західної Європи. Чинники формування парламентаризму. Моделі парламентаризму. Політична структура парламентів. Основні принципи розподілу повноважень між парламентами та президентством.

Тема 14. Політичні партії в порівняльному вимірі

Роль партій в постіндустріальному, постмодерному світі. Партії як інститут, який легко сприймає нові тенденції в політиці, використовуючи сприятливі можливості демократії, ініціює політичні нововведення. Партія в системі відносин «громадянське суспільство – партія – держава». Функції і класифікація партій. Класифікація політичних систем. Виникнення і розвиток партійних систем. Емпіричний аналіз партійних систем. Особливості сучасних партійних систем країн Західної Європи та СНД.

Тема 15. Виборчі системи у порівняльних дослідженнях

Вивчення виборчих систем як один із пріоритетних напрямів сучасної порівняльної політології. Види виборчих систем: мажоритарні, пропорційні, змішані, система єдиного перехідного голосу. Оцінка ефективності виборчих систем, якісний аналіз, порівняння виборчих систем з партійними. Характер впливу виборчих систем на електоральну поведінку.

Тема 16. Електоральна поведінка і порівняльна політологія

Електоральна поведінка як категорія порівняльної політології. Теорії експресивної і раціональної поведінки виборців. Електоральна компаративістика, її місце в порівняльній політології. Вплив на електоральну поведінку виборців.

Тема 17. Групи інтересів як об'єкт порівняльного дослідження

Групи інтересів як агенти публічної політики. Особливості становлення групової політики як механізму захисту приватної сфери та структур громадянського суспільства. Моделі лобіювання та особливості законодавства щодо політичного лобіювання. Лобіювання та корупція. Особливості функцій груп інтересів та політичних партій. Моделі групової політики (неолібералізм, неокорпоративізм та традиціоналізм).

Тема 18. Порівняльний аналіз публічної політики

Публічна політика як політична категорія. Структурні елементи публічної політики. Умови результативності публічної політики, основні напрями. Сфера порівняльного аналізу публічної політики. Засоби масової комунікації і порівняльна політологія.

Тема 19. Політична культура й участь у політичному житті

Політична культура і політична соціалізація в порівняльній політології. Політичні субкультури. Культура політичної еліти. Участь громадян у політичному житті суспільства.

Рекомендована література:

1. Авксентьева Т.Г. та ін. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу : [монографія]. Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Х., 2008. 576 с.
2. Алмонд Г., Пауэлл Дж., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня : Мировой обзор. [учеб. пособие] / сокр. пер. с англ. А.С. Богдановского, Л.А. Галкиной; под ред. М.В. Ильина, А.Ю. Мельвиля. М. : Аспект Пресс, 2002. 537 с.
3. Василенко И. А. Сравнительная политология : [учеб. пособие]. М. : Издательство Юрайт; Высшее образование, 2009. 376 с.
Сморгунов Л.В. Современная сравнительная политология : [учебник для студ. вузов, обучающихся по направлению (спец.) Политология]. М. : РОССПЭН, 2002. 470 с.
4. Троян С.С. Порівняльні політичні системи сучасності : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]. К. : НМЦВО, 2003. 266 с.

3. Теорія політичних процесів.

Тема 1. Поняття політичних процесів і політичних інститутів: основні теоретичні підходи до аналізу

Поняття «Політичних відносин» і «політичних інститутів». Категорія «політичний процес», суб'єкти політичного процесу і його результати. Теоретичні підходи до аналізу політичних відносин, політичних інститутів і політичних процесів. Ідея нового інституціоналізму. Теорія модернізації. Теорія демократичного транзиту як методологія дослідження політичних відносин. Тенденції, закономірності і чинники розвитку політичних інститутів і політичних відносин в сучасних умовах.

Тема 2. Держава – центральний інститут політичної системи

Основні підходи до визначення держави як політичного інституту. Причини виникнення держави. Загальні ознаки держави. Функції держави. Форми державного правління. Форми державного устрою. Держава як суб'єкт міжнародних відносин. Правова соціальна держава.

Тема 3. Інститут Президентства

Поняття та особливості інституту президентства як форми глави держави в зарубіжних країнах. Правовий статус глави держави і його реальна роль у процесі здійснення влади. Типи правління залежно від форми здійснення влади. Повноваження президента залежно від особливостей функціонування державного механізму та політичної ситуації. Правові засади інституту президентства в незалежній Україні.

Тема 4. Інститути представництва та погодження інтересів

Партія як політичний інститут. Соціальні і політичні розколи та їх відображення в партійних організаціях. Становлення, функціонування і розвиток партійної системи. Типи партійних систем. Вибори як політичний інститут. Різноманітність виборчих систем.

Тема 5. Групи інтересів і стратегії лобізму в сучасних умовах

Самоорганізація групи як суб'єкта політичних стосунків. Процеси артикуляції і агрегації політичних інтересів. Формування представницьких структур. Поняття групи інтересів. Типологія груп лобістів. Діяльність лобіста і стратегії лобізму: світовий і український досвід.

Тема 6. Групи тиску та суспільні стосунки

Поняття групи тиску. Місце і роль груп тиску в політичному процесі. Механізм взаємодії груп тиску органами державної влади. Специфіка і особливості діяльності груп тиску з формування і реалізації політичних рішень.

Тема 7. Форми здійснення політичного процесу. Специфіка політичних процесів демократичного суспільства

Поняття політичного процесу. Методологічні підходи до визначення політичного процесу: інституціональний підхід, біхевіоральний напрям, структурно-функціональний аналіз, соціологічний підхід, теорія раціонального вибору, дискурсний підхід. Типи політичних процесів. Структура і актори політичного процесу. Етапи політичного процесу. Політичні зміни та їх типи. Особливості політичних процесів.

Тема 8. Типи політичних процесів

Революція: поняття та фактори, що обумовлюють значну роль примусу в даному процесі. Параметри соціально-політичного фону ініціювання та протікання революції. Властивості, що відрізняють революцію від інших типів політичного процесу. Поняття та зміст реформи. Співвідношення перспектив революційного та реформістського перетворення суспільства. Поняття та специфіка повстання. Поняття та специфіка бунту. Заколот та путч: поняття та специфіка. Політична криза: поняття та фактори прояву. Неполітичні проблеми та політичні причини, що ініціюють кризовий розвиток. Політична компанія: поняття та фактори, що потребують уваги. Комунікативний вимір політичної компанії. Мітинг: поняття та його специфічні негативні моменти. Структура простору мітингу та фактори, що обумовлюють його специфіку. Заходи, що мають на меті послаблення ефекту мітингу. Демонстрація: поняття та специфіка. Страйк: поняття, причини, наслідки.

Тема 9. Структура і актори макрополітичного процесу

Основні компоненти політичного процесу. Громадянський тиск та державне управління. Взаємодія акторів політичного процесу. Характеристики потенціалу політичних суб'єктів. Види політичної активності громадян та їх груп. Способи і типи взаємодії. Розташування і співвідношення соціальних сил на політичній арені. Механізм розробки та здійснення державного управління. Процес прийняття державних рішень.

Тема 10. Політична криза та проблема політичної стабільності в соціально-політичному розвитку

Поняття, сутність і природа політичних змін. Типи політичних змін. Політична криза. Стабільність: теоретичні підходи до визначення поняття. Проблема взаємозв'язку політичної стабільності і демократії. Теорія «консолідації демократії» (Ф. Шміттер) і стабільність в посткомуністичних державах. Нестабільність і її параметри. Політична криза і проблема

наси́льства. Основи мирного врегулювання політичних криз.

Тема 11. Конфлікт та згода в політичному процесі

Поняття політичного конфлікту. Політичний конфлікт і його характеристики. Виникнення політичного конфлікту, стадії розвитку. Основні різновиди політичних конфліктів у сучасному світі. Поняття і механізм управління політичним конфліктом. Збройні конфлікти в сучасному світі. Шляхи вирішення політичних конфліктів. Проблема місця та ролі силового примусу у вирішенні політичного конфлікту. Суспільний консенсус як метод та спрямованість політичного життя. Проблеми та перспективи «безконфліктної» модернізації.

Тема 12. Особливості політичної трансформації в контексті стабільної динаміки та постійності розвитку

Співвідношення стабільності та змін в розвинених державах. «Новий інституціоналізм» про механізм політичних трансформацій. Дві основні системи правил політичного спілкування. Концепція «стабільного розвитку». Руйнування демократичних режимів. Концепція Х. Лінца.

Тема 13. Участь громадян у визначенні та здійсненні політичного процесу

Поняття «людина», «особа» і «громадянин». Інститут громадянства та його розвиток в історії людства. Права людини і громадянина: їх відображення в політичному житті. Типи виявів громадянської позиції. Політична участь. Політична культура та політична свідомість.

Тема 14. Концепції політичного розвитку та транзитології

Специфіка перехідної динаміки. Концепція «політичного розвитку та модернізації». Концепції «некомуністичного шляху розвитку» та «соціалістичної орієнтації». Концепція «політичної модернізації» У. Ростоу. Концепція «відсталості». Концепція «залежності». Політична транзитологія. Історія виникнення теорії політичної транзитології. Ідея консолідації демократії.

Тема 15. ЗМІ: проблеми та перспективи взаємодії з політичними інститутами

Поняття політичної комунікації. Загальна теорія політичної комунікації (кібернетичний підхід і структурно-функціональний аналіз). Моделі політичної комунікації. Засоби політичної комунікації. Засоби масової інформації і механізм формування соціокультурного простору. Роль ЗМІ в політичному процесі: основні науково-теоретичні підходи. ЗМІ і виборчий процес.

Тема 16. Політичний менеджмент та політичний маркетинг

Політичний менеджмент: поняття та зміст. Типології політичного управління. Політичний маркетинг. Поняття політичного маркетингу та його сутність. Функції політичного маркетингу. Маркетинг органів державної влади.

Рекомендована література:

1. Гелей С.Д., Рутар С.М. Політологія : навч посіб. [7-ме вид., переробл і доп.]. К. : Знання. 2008. 415 с.
2. Горбач О.Н. Політологія : [навч. посіб.]. Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2013. 257 с.

3. Смола Л.Є. Детермінанти політичного процесу сучасності: теоретико-політологічний аналіз в інформаційно-психологічному вимірі : [монографія]. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 447 с.
4. Солдатенко В.Ф., Бевз Т.А., Горбатенко В.П. та ін. Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій: [монографія]. К. : Парлам. вид-во, 2009. 536 с.
5. Цюрупа М.В., Ясинська В.С. Основи сучасної політології : [підручник для студентів ВУЗів]. К. : Кондор, 2009. 354 с.

4. Практична політологія.

Тема 1. Предмет прикладної політології

Сутність прикладної політології. Функції прикладної політології. Структура прикладної політології. Методологія прикладної політології.

Тема 2. Політичне життя і державне управління

Сутність і особливості державного управління. Залежність якості політичного життя від типу політичного (державного) управління. Соціотехніка політичного (державного) управління.

Тема 3. Підготовка і прийняття державно-політичних рішень

Сутність, класифікація і особливості реалізації державно-політичних рішень. Процедура підготовки і прийняття державно-політичних рішень.

Тема 4. Політичний маркетинг

Сутність, функції та види політичного маркетингу. Еволюція наукових поглядів на політичний маркетинг. Державний політичний маркетинг. Міжнародний політичний маркетинг. Технологічні аспекти політичного маркетингу. Системотворчі елементи політичного ринку. Сегментація політичного ринку. Стратегічне позиціонування політичного продукту.

Тема 5. Політичний менеджмент

Сутність, особливості і функції політичного менеджменту. Типологія політичного менеджменту. Об'єкт і предмет політичного менеджменту. Методологічний інструментарій політичного менеджменту. Етико-моральні аспекти політичного менеджменту. Політичний технологічний процес як механізм суб'єкт-об'єктної взаємодії. Політична культура як чинник політичного менеджменту. Роль мотивації в досягненні цілей політичного менеджменту. Управління політичною ситуацією. Управління комунікаційними процесами.

Тема 6. Формування і забезпечення діяльності політичної партії

Принципи формування політичної партії. Організація роботи з членами і прихильниками партії. Внутрішня організація політичної партії. Моніторинг ефективності партійної структури. Напрями діяльності політичної партії. Планування діяльності партійної організації. Діяльність партії щодо поповнення своїх лав. Організаційна структура політичних партій України.

Тема 7. Політична участь як показник якості політичного режиму

Політичне життя суспільства як соціально-психологічна проблема. Природа і сутність політичної участі. Політичне відчуження. Політико-

психологічна характеристика діяльності депутатського корпусу. Особливості політичної участі громадян України.

Тема 8. Політичне лідерство

Феномен лідерства. Духовні основи лідерства. Характеристика сучасного політичного лідера. Типології політичних лідерів. Закони лідерства за Д. Максвелом. Формування партнерських взаємин.

Тема 9. Політичні технології у політичній практиці

Особливості застосування політичних технологій. Політичні технології як інструмент політичної практики. Практичне використання політичних технологій.

Тема 10. Паблік рілейшнз (ПР) у політичній сфері

ПР як сфера професійної діяльності. Сутність і принципи ПР. Особливості реалізації можливостей ПР. Функції ПР. Публічні зв'язки у системі менеджменту. ПР у політичному менеджменті. ПР у системі маркетингу. ПР у формуванні політичного іміджу. Інформаційно-посередницькі функції ПР. Засоби реалізації завдань ПР. ПР як інструмент політики і державного управління. ПР у державному управлінні та місцевому самоврядуванні. ПР-структура у політичних організаціях та органах управління. Псевдотехнології ПР.

Тема 11. Феномен бюрократії

Поняття бюрократії та її психологія. Теорія бюрократії Макса Вебера. Феномен бюрократії в українському суспільстві. Реформація як духовний і соціальний феномен.

Тема 12. Виборчі технології

Виборчі технології як засіб регулювання електоральної поведінки. Класифікація виборчих технологій. Особливості основних типів виборчих технологій.

Тема 13. Політичні конфлікти та їх регулювання

Типологія конфліктів. Фази конфлікту. Підходи до конфлікту. Сутність політичного конфлікту. Алгоритм управління конфліктними ситуаціями. Причини політичних конфліктів. Методи врегулювання політичних конфліктів. Форми вирішення політичних конфліктів.

Тема 14. Політичний імідж

Поняття іміджу. Імідж політичного лідера як суспільно-політичний феномен. Особливості формування іміджу політичної партії.

Тема 15. Політична маніпуляція

Політична маніпуляція як суспільний феномен. Принципи політичної маніпуляції. Мішені політичної маніпуляції. Об'єкти політичної маніпуляції. Механізм політичної маніпуляції. Методи маніпуляції. Форми і методи боротьби з чутками. Захист від політичної маніпуляції.

Тема 16. Систематизація і оброблення інформації

Аналіз документів та їх різновидів. Особливості вивчення документальних джерел. Вимоги до якості документальної інформації. Спостереження як засіб збору первинної політичної інформації. Опитування та механізм його використання.

Тема 17. Прикладний політичний аналіз

Сутнісні характеристики прикладного політичного аналізу. Методологія прикладного політичного аналізу. Особливості здійснення прикладного політичного аналізу. Інформаційне забезпечення прикладного політичного аналізу.

Тема 18. Політичне прогнозування

Сутність, можливості і межі політичного прогнозування. Методи політичного прогнозування і особливості їх застосування. Процедури та етапи прогнозування у сфері політики. Прогнозування механізмів виникнення, ескалації політичних конфліктів та їх запобігання. Передбачення і забезпечення результатів виборчих кампаній. Прогнозування можливих наслідків політичних рішень.

Тема 19. Політичне консультування

Зміст і функції політичного консультування. Особливості взаємодії політичних консультантів і суб'єктів політичної діяльності. Основні напрями політичного консультування.

Тема 20. Моделювання політичних процесів

Сутність математичного моделювання політичних процесів. Теорія ігор та її місце у практичній політології. Способи застосування моделювання у практичній політології.

Рекомендована література:

1. Бортніков В.І. Політична участь і демократія: Українські реалії : [монографія]. Луцьк : Вежа, 2007. 521 с.
2. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування : теорія, методологія, практика. К. : Генеза. 2006. 395 с.
3. Прикладна політологія : навч. посіб. / за ред. Горбатенка В.К. : Генеза. 2008. 231 с.
4. Ребкало В.А. Практична політологія : навч. посіб. К. : МАУП, 1998. 264 с.
5. Тиский М. Прикладна політологія : навч.-метод. посіб. Луцьк : Терен, 2011. 116 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Шкала оцінювання: 4-х бальна, 100-бальна та ЄКТС

<i>Сума балів за всі види навчальної діяльності</i>	<i>Оцінка ЄКТС</i>	<i>Оцінка за 4-х бальною шкалою</i>	<i>Пояснення критеріїв оцінювання</i>
1	2	3	4
90 – 100	A	відмінно	теоретичний зміст дисциплін, що є складовими атестаційного екзамєну засвоєний здобувачем вищої освіти повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом повністю сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені програмою атестаційного екзамєну, виконані в повному обсязі без помилок або з однією незначною помилкою
82 – 89	B	добре	теоретичний зміст дисциплін, що є складовими атестаційного екзамєну засвоєний повністю, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені програмою атестаційного екзамєну, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, наявно дві-три незначні помилки.
74 – 81	C		теоретичний зміст дисциплін, що є складовими атестаційного екзамєну засвоєний повністю, практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, що передбачені програмою атестаційного екзамєну, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, наявні декілька незначних помилок або одна-дві значні помилки.
64 – 73	D	задовільно	теоретичний зміст дисциплін, що є складовими атестаційного екзамєну засвоєний не повністю, але прогалини в знаннях не носять істотного (системного) характеру, необхідні практичні навички роботи з навчальним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою атестаційного екзамєну навчальних завдань виконана, деякі з виконаних завдань містять значні помилки.
60 – 63	E		теоретичний зміст дисциплін, що є складовими атестаційного екзамєну засвоєний частково, деякі практичні навички роботи з навчальним матеріалом не сформовані, частина передбачених програмою атестаційного екзамєну завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, відповідь (в усній або письмовій формі) фрагментарна, непослідовна